

NY MUSIK

UGLY CULTURE

spelar musik av

Christian Wolff

Snowdrop

Exercise #13

Exercise #7

Rukus

---paus---

Tilbury 3

Isn't this a time (1)

Braverman Music

Cristoph Clöser - sopran-, alt-, tenor- & baritonsax

Andreas Reisner - akustisk, elektrisk & basgitarr

Martin Ingenhütt - kontrabas & basgitarr

Söndag 6 oktober 1991 kl. 17.00

Knut Håkansonsalen, Musikskolan, Sö. Kyrkog. 36

Entré 30:- Medl. fri entré

Snowdrop - ett tio till femton minuter på ytan ganska homogent verk med uthållna toner och lugnt flytande skalor som avbryts av oförutsägbara, kortare eller längre pauser. Även om det till en början ger ett lugnt och avspänt intryck framträder under styckets förlopp en mycket subtil utveckling. Genom snabbare rörelser och en större harmonisk entydighet klarnar musiken, utan att inledningens statistiskt melankoliska grundkaraktär överges.

Snowdrop komponerades 1970 "för cembalo (och/eller möjligtvis andra instrument)". Under en längre tids arbete med stycket tillkom två helt olika bearbetningar för Ugly Culture. Den här framförda versionen med sin huvudsakligen mörka grundfärg med baritonsaxofon betonar framför allt verkets klangliga homogenitet och enkelhet; om denna version skrev tonsättaren till oss: "I enjoyed the performance of your trio very much. The trio makes a very nice sonority".

Exercises är en samling om 14 kortare stycken av mycket skiftande karaktär som tillkom 1974 och som utvidgades några år senare. Såväl instrumentariet som valet av vilken klav musiken skall läsas i överläts åt spelarna; ofta är t.o.m. notlängden bara ungefärligt angiven (kort - medel - lång). Styckena är mestadels enstämmigt noterade, några också två- eller flerstämmiga; i några fall finns också en slagverksstämma som rytmiskt följer huvudstämman i fråga.

Exercise #13 är genomgående tvåstämmigt anlagd. Bitvis rör sig de båda stämmorna ihop i rytmiskt jämna notvärden såsom i en koral, för att sedan åter bli så oavhängiga att man vid en uppdelning på tre eller fler instrument får intryck av en långt flerstämmigare struktur. Harmoniskt låter sig satsen delas in i sex korta avsnitt som vart och ett bara använder ett fåtal tonhöjder.

Exercise #7 är mer exakt noterad och använder två instrumentala linjer som är rytmiskt parallellförda. Varje ton i huvudstämman motsvaras av en bestämd ton i den andra stämman, så att en ton vid varje tillfälle ackompanjeras av samma ton. Därtill följs dessa båda stämmor av två slagverksstämmor som var och en består av sex olika klanger, och som här utförs på ett tangentinstrument.

Typiskt för Christian Wolff är att musiken byggs upp av på varandra följande, i sig avslutade fraser, som i sin rytmik låter sig jämföras med det talade språkets meningar.

Rukus (Oväsen) består av tre satser, var och en med en sång som utgångspunkt. Första satsen inleds med en löst hopfogad följd av variationer över Stephan Wolpes "Es wird die neue Welt geboren". Därefter följer ackompanjerade solon för de tre instrumenten, och till slut ett avsnitt där tonsättaren bara fastlagt några rytmiska detaljer. Denna avslutning för tankarna till många liknande avsnitt i verk från 60-talet och till de utopiska förhoppningarna om en musika-

lisk "ny värld", förhoppningar som under denna tid var knutna till dylika notationer.

Andra satsen är i sin helhet traditionellt noterad med en liknande uppbyggnad som den första. Här varieras borgarrättssången "Jacob's Ladder", först med gitarren, sedan basen och därefter saxofonen som ledande instrument. Efter en kort tuttipassage, genombruten av pauser, leder var sitt korta, oackompanjerade solo fram till en slutstegring som stilistiskt närmast vänder sig mot senroman-tiken.

Också den tredje satsen består av en följd närmast isolerade korta avsnitt. Medan den till grund liggande sången bara presenteras i variationsartade antydningar i de båda första satserna och aldrig framträder tydligt, finns här vid upprepade tillfällen insprängt klart igenkännbara fragment av negrospiritualen "Raise a Rukus", som genom sin karaktärsskillnad gentemot den övriga musiken utan tvekan kan föra passager hos Charles Ives i tankarna. Också denna sats avslutas med ett avsnitt i vilket tonsättaren överlämnar valet av bestämda tonhöjder till spelarna.

Rukus skrevs 1990 för Ugly Culture på beställning av Hessische Rundfunk och uruppfördes av gruppen i Frankfurt i maj 1991. De tre satserna har en sammanlagd längd av ca 14 minuter.

Tilbury 3 tillkom i juli 1969 (alltså några månader efter **Snowdrop**). Detta korta verk är noterat på tre system som kan läsas i violin- eller basklav. Systemen innehåller enskilda melodiska fraser, som - beroende på val av klav - kan uppfattas som utsnitt ur övertonsserier eller subharmoniska tonserier. De flesta av dessa melodier har ett så stort omfång, att andra framföranden än med piano, orgel eller orkester är mer eller mindre otänkbara. Inte heller en grupp som Ugly Culture kan framföra detta stycke om den enskilda melodin skall spelas i en homogen klangfärg (så att den kan urskiljas från en annan melodi i en annan klangfärg). Därför har Ugly Culture gjort en elektronisk realisation med hjälp av flera syntar. Trots att nya, "moderna" ljud från popmusiken då stod till förfogande beslöt sig gruppen i flera fall för att använda sinus- eller klockliknande klanger - en klangbild som motsvarar de elektroniska möjligheterna (och kanske också de estetiska föreställningarna) vid tiden för styckets tillkomst.

Isn't this a time (1) komponerades 1981 för "valfri saxofon eller annat enkelt rörbladsinstrument eller flera saxofoner och/eller rörbladsinstrument", och är ett kortare, variationsrikt stycke med starkt rytmiskt driv. Melodiken spänner över stora omfång och kan ibland uppfattas som en simulerad flerstämmighet enligt barock modell.

Braverman Music rekommenderades till Ugly Culture av tonsättaren själv. I långa stycken är det en rent tvåstämmig (delvis fyrstämmig) sats, men dessa stämmors stora tonomfång bekräftar vad tonsättaren skriver i sitt förord: Materialet skall "orkestreras" för en större besättning så att det klingande resultatet ger ett vida mer flerstämmigt intryck än vad man förväntar sig vid en flyktig blick i partituret.

Braverman Music (1978) består av två satser. Den första är en mycket komplicerad isorytmisk studie, alltså baserad på ständig upprepning och överskiktning av några få rytmiska celler. Efter ett koralliknande avsnitt följer fyra utarbetade avsnitt av växlande karaktär. Tonsättaren lämnar möjligheten öppen att göra ett urval av dessa avsnitt. Andra satsen inleds med sången "Moorsoldaten" som komponerades på 30-talet av politiska fångar i ett tyskt koncentrationsläger, varefter följer en rad friare avsnitt som har en fri, associativ koppling till sången. Braverman Music är tillägnat minnet av Harry Braverman, arbetare, socialist och författare till "Labor and Monopoly Capital" (1974).

Kommentarer: Ugly Culture

Christian Wolff (f. 1934) är en bjässe i samtidens musikliv, men en bortglömd och alltför osynlig bjässe. Men varför det då? Ja, den främsta förklaringen är hans djupa ovilja mot varje form av karriärism. När sedan musiken saknar varje form av extravagans ligger det naturligtvis nära till hands att den förbises av mediahungriga, karriäristiska och extravaganta musiker, liksom naturligtvis även av media. Det torde räcka en bit som förklaring. Men Ny Musik ger sig inte; vi kommer tillbaka till Wolff igen och igen. Lita på det.